הלכה · משנה תורה · מפרשים · השגות הראב״ד · ספר אהבה

השגות הראב"ד על משנה תורה, הלכות ברכות

רבנו אברהם ב"ר דוד [הראב"ד] מפושקיירה

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

השגות הראב"ד על משנה תורה, הלכות ברכות

רבנו אברהם ב"ר דוד [הראב"ד] מפושקיירה

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/השגות-הראבד-על-משנה-תורה-הלכות-ברכות/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה 202611200317-v39 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
הלכה יב 5
הלכה יח 5
הלכה יט 5
פרק ב 5
הלכה יב 5
פרק ד 5
הלכה ג 5
הלכה ה 6
הלכה ז 6
הלכה ח 6
פרק ה 6
הלכה יא 6
הלכה טו 6
פרק ו 6
הלכה ב 6
הלכה ג 7
הלכה ה 7
הלכה יג 7
הלכה טו 7
הלכה טז 7
הלכה יח 7
פרק ז 7
הלכה יב 7
הלכה יג 8
הלכה יד 8
פרק ח 8
הלכה יא 8
הלכה יב 8
פרק י 8
הלכה יד 8

פרק יא 9
הלכה א 9
הלכה טו 9
הלכה טז 9

פרק א

הלכה יב

רבים שנתוועדו כו' עד להסב כאחד. כ' הראב"ד ז"ל תמיה אני למה הניח איכא דאמרי דמשמע לרבי יוחנן פת ויין מהניא לה הסיבה אבל שאר מילי לא מהניא להו הסיבה וכל חד מברך לנפשיה והוא חומרא עכ"ל:

הלכה יח

ולמה לא יענה אמן אחר ברכת הפירות כו' עד ולפיכך עונה אמן. כתב הראב"ד ז"ל לא ידעתי מהו זה וכבר אמרו הטעם לברכת המצות ומה בין ברכת הפירות לברכת המצות ואם אמר על ברכה אחרונה של ז' המינים גם זה הבל כי בודאי על אותה ברכה עונין אמן אחריה ואין חוששין לדבריו עכ"ל:

הלכה יט

כל האוכל דבר האסור כו' עד לא בתחלה ולא בסוף עד סוף הפרק. כתב הראב"ד ז"ל טעה בזה טעות גדולה שלא אמרו שאין מברכין אלא שאין מזמנין עליהם לומר שאין להם חשיבות קביעות הואיל ואוכלין דבר האסור והוא כעין אכילת פירות שאין להם קבע לזימון אבל ברכה תחלה וסוף למה לא יברכו הואיל ונהנו עכ"ל:

פרק ב

הלכה יב

שכח ולא הזכיר בשבת או בי"ט כו' עד אינו חוזר. כתב הראב"ד ז"ל טעה בזה דלא גריעא ברכה רביעית ממי שרגיל לומר תחנונים אחר תפלתו שאם טעה ולא הזכיר של ר"ח בעבודה אע"פ שסיים שים שלום חוזר לעבודה ואינו חוזר לראש הלכך הכא נמי פוסק וחוזר לתחלת בונה ירושלים עכ"ל:

פרק ד

הלכה ג

היה אוכל בבית זה כו' עד יגמור סעודתו. כתב הראב"ד ז"ל הפליג בזה דכל לפתח ביתו לאו עקירה היא וכל שכן אם רואה מקומו שאינה עקירה כלל עכ"ל:

הלכה ה

במזרחה של תאנה ובא לאכול במערבה צריך לחזור ולברך. כתב הראב"ד ז"ל והוא שלא היה דעתו מתחלה לכך עכ"ל:

הלכה ז

גמר בלבו מלאכול או מלשתות כו' עד לברך שנית. כתב הראב"ד ז"ל לא אמרו לענין אכילה אלא לענין שתיה בלבד, אבל לענין אכילה לא הויא הפסקה אלא במים אחרונים או בשינה או בנמנום עכ"ל:

הלכה ח

היו שותין וכו' עד אבל אם אמרו בואו ונבדיל אינן צריכין לחזור ולברך. כתב הראב"ד ז"ל עירבובי דברים יש כאן שהפסקת הקידוש אף ע"פ שלא אמרו בואו ונקדש כיון שקדש היום חייב להפסיק מה שאין כן בהבדלה שאע"פ שחשיכה אינו מפסיק מ"מ אם אמר בואו ונבדיל הא סליק נפשיה משתיה ואסור למישתי בלא ברכה:

פרק ה

הלכה יא

ג' בנ"א כו' עדשכבר זימנו עליהם. כתב הראב"ד ז"ל לא זימן ממש אלא אפילו זימנו עליו בני חבורה על כרחו פרח זימון מינייהו ואפילו אכלו שלשתן אחר מכאן לפי שאלו השלשה לא נועדו יחד תחלה עכ"ל:

הלכה טו

ובן מברך לאביו כו' עד אלא החייב באותו דבר מן התורה כמותו. כתב הראב"ד ז"ל אין הדברים כתקנן ואין מסכימין להלכה דקי"ל אכילה כזית וכביצה דאורייתא היא שהרי מוציאין אחרים שאכלו כדי שבען ולא נאמרו דברים הללו אלא לרב עוירא דאמר כזית דגן מדקדוק שדקדקו ישראל על עצמן עד כזית וכביצה הוא ובריייתא דקתני בן מברך לאביו וכן אשה ועבד במקרין אותו ועונה אחריהם מה שהן אומרים ואיתא בירושלמי עכ"ל:

פרק ו

הלכה ב

ומים אחרונים אין מברכין עליהן כו' עד ביותר. כתב הראב"ד ז"ל אני שמעתי בשימושי הגאונים הקדמונים שכתבו על המים האחרונים ברכה על רחיצת ידים וחיי ראשי דברים נכונים הם שהרי חכמים דרשו את שתיהן מפסוק אחד והתקדשתם והייתם קדושים וכן

אמרו ידים שהן מזוהמות פסולות לברכה ובאמת ובברור אם אכל דבר שיש בו זוהמא צריך לברך על רחיצתן ואם אכל דברים יבשים אין טעון ברכה שאינן אלא משום רפואה וכן חברתי בחיבורי ועיקר עכ"ל:

הלכה ג

כל פת עד מפני הסכנה. כתב הראב"ד ז"ל עשה זה כנגד מה שאמר בגמרא כייל מיכל מאי ואמר ליה לא כ"ש וחיי ראשי קלקל עלינו את הלשון עכ"ל:

הלכה ה

כל הצריך נטילת ידים כו'. כתב הראב"ד ז"ל זה אינו מחוור שהרי בעלי קריין טובלין בהן אע"פ שהן שאובין אם יש בהן ארבעים סאה בקרקע עכ"ל:

הלכה יג

הכל כשרים ליתן לידים כו' עד והקוף נוטל לידים. כתב הראב"ד ז"ל והלא אמרינן בגמרא דחולין דבעינן דניתו מכח גברא והוא עצמו כתב כן למטה אע"פ שהוא שנוי כן במסכת ידים לתנא קמא בעלי הגמרא לא הסכימו כן ואולי ידעו כי תנא קמא דר' יוסי דפליג עליה יחידאה הוא ולאו הלכתא היא ומהיכא תיתי שהקוף יהיה עליו תורת אדם וחרש ושוטה וקטן יש להם מעשה אבל הקוף ולא כלום עכ"ל:

הלכה טו

מים שנסתפק לו כו' עד שכל ספק שבטהרת ידים טהור. כתב הראב"ד ז"ל ועם כל זה אם יש לו מים לרחוץ אמרינן לו קום רחוץ והוציא עצמך מן הספק עכ"ל:

הלכה טז

מים הראשונים צריך שיגביה ידיו כו' עד כדי שיצא כל כח המלח מעל ידיו. כתב הראב"ד ז"ל והוא יותר טוב שלא תעבור הזוהמא על מקום שלא הגיע תחלה עכ"ל:

הלכה יח

לט אדם את ידיו וכו'. כתב הראב"ד ז"ל והלא אמרו לא התירו מפה אלא לאוכלי תרומה בלבד עכ"ל:

פרק ז

הלכה יב

הביאו להם מים לנטילה כו' עד בסוף זה אחר זה. כתב הראב"ד ז"ל איני יודע מהו זה שהרי הגדול נותן רשות לקטן ממנו לברך והטעם כדי שיעיין בברכת המזון בעוד

שהאחרים נוטלין ידיהם וכשהם מאה די לו בחמשה לעיין ולא יותר כדי שיהא סמוך לנטילת ידים ברכה ונטילת ידים שבינתים אינה הפסק בין תבין עכ"ל:

הלכה יג

גמרו ליטול ידיהן כו' עד וכולן עונין אמן. כתב הראב"ד ז"ל אע"פ שלא בירך ברכת המזון אם לאחר סעודה בא הגדול מברך ואע"פ שנתן הגדול רשות לאחר לברך ברכת המזון כבר עברה רשותו וחזרה הברכה לגדול שלא אמרו דהוא אומר על המוגמר אע"ג דאיכא דעדיף מיניה אלא על המוגמר הבא בתוך הסעודה כדאיתא בירושלמי עכ"ל:

הלכה יד

אם היה שם יין מביאין כוס מחזיק רביעית וכו'. כתב הראב"ד ז"ל אני תמיה אם על כוס של ברכה הוא אומר בגמרא למה יאחוז הבושם בשמאלו ומה צורך שיהיה טרוד לשמור בידו הבושם עד שיגמור הברכה, ואנו אין מפרשים אלא על היין של רשות כמו שהבושם של רשות מ"מ מקדים את החביב לו או את החשוב לו ואמרו שהיין הוא החשוב עכ"ל:

פרק ח

הלכה יא

אע"פ שטעה בסופה יצא ואין מחזירין אותו. כתב הראב"ד כל מה שכתב באלו הענינים הכל הבל שאין הולכין אלא אחר הפירוש שהוציא בפיו עכ"ל:

הלכה יב

שכח והכניס אוכלין כו' עד ומברך עליהן. כתב הראב"ד ז"ל והוא שבדעתו לאכול יותר דאם לא כן הוה ליה גמר עוד נראה לי שאם יש לפניו משקין יותר שאינו בולע מה שבפיו אלא פולט ומה חסרון יש במלא פיו משקין אם יאבדו ולא יהנה מהם בלא ברכה אבל כשאין לו יותר והוא דחוק לאותם שבפיו התירו לבלען ולא יאבדו ותאבד גם כן הברכה שהרי גמר שאם יפלוט אותם ג"כ תאבד שאין לו יותר עכ"ל:

פרק י

הלכה יד

על הרוחות שנשבו עד ואם רצה מברך עושה בראשית. כתב הראב"ד ז"ל בגמרא יש מברך תרתי עכ"ל:

פרק יא

הלכה א

כל הברכות כו' עד כגון ברכת ס"ת. כתב הראב"ד ז"ל ומה חסרה לו זו המדה ולא מצא ממנה אלא מעט והנה קידוש והבדלה שהן שבח והודאה ופותח וחותם בברוך אלא שאין הדבר תלוי אלא במטבע ארוך לפי מה שיש בה להאריך האריכוה וחתמוה עכ"ל:

הלכה טו

נטל את הלולב כו' עד מברך על העשייה. כתב הראב"ד ז"ל הנה לדבריו אם שכח בעטיפת ציצית או בהנחת תפילין ולא בירך תחלה כשיזכור ויברך מברך על עטיפת ציצית ועל הנחת תפילין ואינו כן שהרי מצותו כל היום לפניו אבל נטילת לולב כיון שהגביהו נפטר ממנו כל היום וכן הוא מברך על ביעור חמץ בין שבדק לעצמו בין שבדק לאחרים שמשגמר בלבו נעשית מצות ביעור עכ"ל:

וכך הוא מברך על ביעור חמץ כו'. כתב הראב"ד ז"ל קשה לי על מקרא מגילה ואם יאמר כל מצוה שהיא מדבריהם אומר על שהיא כעין רשות קשיא לי נר חנוכה ואולי מפני שאין לה קצבה שמהדרין מוסיפין וכן המהדרין מן המהדרין יותר. א"נ מפני שזו הברכה הוקבעה על הנרות שבמקדש שהן של תורה לפיכך עשאוהו כשל תורה. ובין כך ובין כך קשיא לי על אכילת מצה ועל אכילת מרור. ועוד שיש תימה איך לא הקשה אותם בגמרא למ"ד לבער ומסתברא דלאכול אמרינן בהני ורמיזן הכי בגמרא דאמר מברך ב"פ האדמה ולאכול מרור עכ"ל:

הלכה טז

כל דבר שהוא כו'. כתב הראב"ד ז"ל נ"ל שלא אמרו אלא על חולו של פסח בלבד אבל על של ראש חדש בברכה תקנוהו כדי לפרסמו שהוא ר"ח, ואנו מנהגנו לברך בכולן ואין לנו ללמוד מערבה לפי שאין בה לא שבח ולא הודאה בנטילתה ומה צורך בברכה אבל קריאת ההלל בימים המקודשים וקרבן מוסף בהם אם תקנו בהן ההלל משום היכר לקדושתן יפה עשו וצריך ברכה עכ"ל: